

Det hållbara friluftslivet – Tankesmedja för friluftsliv 2019

Sammanfattning av workshop

Vägledningen om orientering och andra friluftsansarrangemang

Arrangör: Naturvårdsverket i samarbete med Lantbrukarnas riksförbund, Svenska Orienteringsförbundet och Länsstyrelsen i Skånes län

Naturvårdsverket ser över Allmänna råd 96:4, Orientering och andra friluftsansarrangemang.

De allmänna råden ger vägledning kring hur olika friluftsansarrangemang kan ta hänsyn till natur och miljö, markägare och andra friluftslivsutövare för att skapa möjlighet för samexistens mellan olika intressen.

I arbetet med vägledningen behöver Naturvårdsverket veta mer om vilka problem och möjligheter de som berörs av frågan upplever.

Här presenteras resultat från workshoppen gruppdiskussion och svar på deltagarnas frågor till arrangörerna av workshoppen. Arrangörerna representerade tre olika perspektiv: *Myndighet* (Länsstyrelsen i Skånes län), *markägare* (Lantbrukarnas Riksförbund), samt *ideella föreningar och organisationer* (Svenska Orienteringsförbundet).

Gruppdiskussion

Fem grupper diskuterade fem givna frågor. Här kan du läsa sammanfattningar av diskussionerna.

Fråga 1. Länsstyrelsen har en roll att på regional nivå både ansvara för en god miljö- och naturvård och samtidigt arbeta för att på regional nivå ansvara för att Regeringens friluftsmål ska få genomslag. Vad kan länsstyrelsen göra för att gynna friluftslivet och samtidigt se till att tillräcklig hänsyn tas till naturen?

- Vi behöver sprida ut oss så att friluftslivet får plats. Sprid ut och zonera!
- Värna allemansrätten! Klätterklubb ville se mark och natur som tillgänglig för alla. Såg inte friluftslivet som störande, markägaren egna åtgärder som att avverka skog har däremot stora konsekvenser. Diskussion kring påverkan kontra markägarens rätt att bruka marken landade i att man behöver jämföra olika påverkan – kortvarigt kontra bestående skada, markägarens bruk och inkomst kontra annan. Bra relationer med markägaren är viktigt.
- Ändra allmänna råden i grunden. Inte bara revidera text. Definiera friluftsliv, arrangemang, stor respektive litet etcetera.
- Ändra länsstyrelsens kultur, bättre förståelse. Handläggaren behöver känna till hur ett evenemang går till, hur det verkligen fungerar. Ta in kunskap eller bjud in branschen. Representant från Länsstyrelsen i Skånes län, berättar att man i Skåne haft träffar med Skånes orienteringsförbund, då de berättat hur man jobbar kring en tävling, från kartor till genomförandet. Orienteringen också visat hur de följt upp slitage och skador, flera år efter, visat hur marken läkt och återhämtat sig.
- Skåne har en egen TVL med utökad vårdatumperioden – framfördes önskemål om att länsstyrelsen återkallar den. Representant från Länsstyrelsen i Skånes län var införstådd med diskussionerna, och menade att det handlar om att få in samråd och bedömning, inget absolut stopp vid visst datum. Även Allmänna råd 1996 uppmanar till försiktighet i anslutning till vårdatumperioden.
- Önskemål om att länsstyrelsen har en mer stödjande funktion. Enkla kontaktvägar, lätt att hitta rätt kanal in. Kompetens inklusive sociala kompetensen är viktigt.
- Nära samarbete med friluftslivsamordnaren behövs. Sitter man på samma avdelning? Helena svarar för Skåne: Här tillhör vi olika enheter men sitter på samma våningsplan. Prövningen deltar vid regional tankesmedja och dylika träffar friluftslivsamordnaren anordnar. Viktigt att även informera om myndighetsdelen så att arrangören inte får problem i efterhand. Friluftslivsamordnaren och naturprövningen har olika roller och uppdrag men viktigt att förstå varandras perspektiv.
- Skulle man kunna införa någon form av diplomering, någon licens, som sedan gör att man behandlas enkelt vid prövning? Eller kanske slipper samråd?

- Vägledningsaktiviteter som Naturvårdsverket arrangerar. Ge länsstyrelserna stöd i avvägningen mellan friluftsliv och biologisk mångfald.

Fråga 2. *Vid vilka arrangemang behövs kontakt med Länsstyrelsen?*

I relation till nedanstående:

- Konsekvenser för djur, natur och markslitage.
 - De olika förutsättningar som finns i landet?
 - Den hänsyn man kan ta och de anpassningar av arrangemang man kan göra
- Kontakt behövs då arrangemanget berör skyddade områden såsom naturreservat, nationalparker, Natura 2000, biotopskydd med mera.
 - Då kan det behövas tillstånd/dispens
 - Problem att det ofta är förbud mot snitsel/skärm m.m.
 - För strikta bestämmelser i många naturreservat
 - Kontakt viktig då det "behövs"
 - Då det riskerar att "bli skador"
 - Kontakt behövs inte för små arrangemang men kan vara viktigt för stora arrangemang.
 - Vad är ett stort arrangemang?
 - Beror på områdets karaktär (vildmarksområde, närområde, friluftsområde, känslig natur eller inte och så vidare.)
 - Typ av arrangemang (stora skillnader beroende på vad och hur det arrangeras)
 - Vilka anpassningar som kan göras i utformningen av arrangemanget
 - "Vårdatumstoppet" diskuterades. Synpunkter:
 - Är det verkligen relevant?
 - Hur stor är skadan egentligen, och på vad?
 - Påverkan på viltet?!
 - Skogsbrukets påverkan är mycket större, i jämförelse är påverkan från arrangemang mycket liten.
 - Arrangemang kan påverka djurens barnkammare – skulle aldrig genomföra ngt arrangemang på mina marker under våren.
 - Viktigt med tidig planering och "preliminära samråd" för att få indikationer om samråd behövs och vilka de viktiga faktorerna i så fall är.
 - Det får inte bli för svårt och krångligt att arrangera – då blir det inga arrangemang.
 - Orienteringen regleras för hårt.
 - Mer studier om markslitage behövs (före–efter), inte minst för MTB och löpning. Hur stort är slitaget egentligen?
 - Samråd/överenskommelse mellan arrangör och länsstyrelsen viktigt för förtroendet parterna emellan.
 - Viktigt med samråd vid framtagande av ny karta, då kan länsstyrelsen skicka med info om hänsyn och känsliga områden.
 - Viktigt med konsekvens i tillämpningen inom och mellan länsstyrelserna. Nu tillämpas reglerna olika i olika län/delar av landet.
 - Ju tydligare riktlinjer, desto mindre behov av samråd.
 - Man kan i norra Sverige behöva ta hänsyn till renskötseln
 - Har Länsstyrelsen kapacitet att hantera alla samråd?

Fråga 3. *Om en arrangör ska kunna ta tillräcklig hänsyn vid genomförande av ett arrangemang behöver de få kunskap om var det finns hänsynskrävande miljöer och arter. Hur funkar det idag och kan man utveckla/förbättra detta?*

- Hur funkar det idag?

- Svårt för kommunen när ansvaret ligger på att informera om ex hänsynskrävande miljöer, missar handläggaren att informera leder det till att skulden läggs på handläggaren.
- Samlade portaler som finns idag:
 - Skyddad natur
 - Skogens pärlor
- Funkar bra idag. Länsstyrelsen har bra informationen på nätet och ger bra dispensbeslut (naturreservat).
- Saknas samlad information som är uppdaterad och relevant.
- Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har kartinformation men den används främst av kommuner och andra myndigheter. Den är inte lika tillgängligt för verksamhetsutövare/allmänheten. Viktigt att göra det förståeligt för dem som ska använda dessa, genom att förklara på ett populärvetenskapligt sätt. Det saknas detaljerad information om specifika platser, exempelvis arter och var exakt de finns.
- Idag finns länskartan, som är en form av publik GIS, där presenteras kultur, natur.
- Klätterförbundet har en databas (access) som kontinuerligt uppdateras med information om förhållningsregler på en viss plats.
- Problem att Artportalen börjat ta betalt för data – många kommuner som använder sig av det.
- På Skogsstyrelsen finns bra information, men andra arter är svåra att hitta information om.
- Svårt att hitta information. Den information som finns är svår förståelig.
- Hur kan man utveckla/förbättra?
 - Tillgängliggöra information till målgruppen allmänhet och verksamhetsutövare.
 - Här är exempel från idrotten som skulle kunna utvidgas och anpassas: <https://www.eventimpactcalculator.com/anvandarmanual/> . Sedan har idrotten denna vägledning: <https://hallbaraidrottsevenemang.se/> . Kanske något som Naturvårdsverket och Länsstyrelsen skulle kunna ta fram, med hjälp utav Svenskt Friluftsliv.
 - Viktigt att inkludera andra verksamheter i Allmänna råd 96:4
 - Viktigt att definiera begreppen friluftsliv och arrangemang.
 - Samla på webben: länkar, kontaktuppgifter till vem man ska kontakta.
 - Skulle vara bra med GIS-skikt som lyfter olika hänsynskrävande miljöer.
 - Information finns men ingen orkar läsa – göra kartor med olika skikt med olika värden, exempelvis så som planhandläggare gör.
 - Myndighetsgemensam information som är lättillgänglig för andra än myndigheterna själva.
 - Viktigt med kontakt med länsstyrelserna och markägare.
 - Viktigt med kontinuitet bland ledarna – kunskap som går förlorad när personalen byts ut – viktigt att hitta sätt och hantera det.
 - Plattform för dialog på olika nivåer.
 - Gemensam portal för frågorna
 - Kommunerna är jätteviktiga:
 - Kunnig personal så som kommunekologer.
 - Bra att bolla med
 - Skogsbruksplan som är värdefull
 - Viktigt med självrannsakan inom organisationen
 - Krävs kraftiga utbildningsinsatser för att nå de lokala kretsarna
 - Viktigt med kunskap hos de lokala kretsarna
 - Undvika att uppfinna information om Allmänna råd/ per län, bättre att Naturvårdsverket förmedlar information.
 - Ovärderligt med personlig kontakt på länsstyrelserna – kanske kan friluftslivsamordnarna fylla den funktionen.

Fråga 4. Vad är viktigast att tänka på vid genomförande av arrangemang för att minska risken för konflikt med andra intressen (naturvårdsintressen, andra friluftslivsutövare)?

- Dialog och kommunikation med markägare och utövare.
- Kontakter med andra intressenter, kommuner och landsting.
- Nyttjanderättsavtal mot markägare
- Skriftliga överenskommelser.

- Öppenhet och transparens.
- Planera i god tid.
- Hänsyn till andra aktiviteter.
- Förståelse för andra aktiviteter.
- Zonering.

- Rätt person som för dialog.
- Social kompetens viktigt.
- Gott bemötande.
- Att inte låsa fast sig för lösningar på arrangemanget innan samråd.

- Checklistor för samråd, dialog och samverkan.
- Kommunala samrådsforum.
- Digital plattform.
- Bjuda ut handläggare till arrangemangen för högre kompetens.
- Ökad kunskap hos handläggare.

- Digital plattform för kommunikation och information
- Lättillgänglig information.

- Allmänna råd som är allmängiltiga men med tydliga råd för specifika grupper.

Fråga 5. *Naturen är en viktig arena för friluftsanslag, och det finns alltid en markägare att ta hänsyn till. Vilka krav är rimliga att ställa på arrangören i relation till markägar- och jaktintressen?*

- Informera och involvera markägare och eventuell den som har jaktarrendet i god tid. Respektera de åsikter som inkommer och justera för det.
- Framförhållning och dialog med markägaren. Markägare får inte bli "överkörda" av tävlingsarrangören. Diskutera frizoner med mera.
- Markägaren måste känna delaktighet tidigt.
- Vi måste höja förståelsen för allemansrätten. Det vore bra med handledning i hur man ska prata med en markägare, ska man ringa eller vem i bygden är talesperson.
- Orientering "springer på" allemansrätten, men för parkering och arenan måste man ha tillstånd av markägaren. Terrängkörningslagen, parkering måste ha tillstånd av Länsstyrelsen och inte enbart markägaren.
- Störst problem med det oorganiserade friluftslivet. Svår gränsdragning med anledning av digitaliseringen. Events på Facebook, Strava med mera.
- Det oorganiserade friluftslivet måste steppa upp sitt ansvar gentemot markägaren.
- Dialog, respekt, samverkan.
- De allmänna råden borde strykas helt och arbetet med nya allmänna råd borde utgå från noll. Onödigt att diskutera formuleringar i de gamla.
- Uppmärksamma problemet med svinpest i de nya allmänna råden.
- Inte skräpa ner eller förstöra. Vid skador är arrangören ersättningskyldig.
- Vid arrangemang alltid markägarens och jakträttsinnehavarens tillstånd.
- Ska verkligen frågan ligga på arrangören, ej högre upp? Sverige marknadsför sin allemansrätt högt och brett men det är alltid arrangören som ska ta ansvaret.
- Kontakt och kommunikation.
- Vi ska komma ihåg att geografin ser olika ut (åker, skog) i vårt avlånga land och att markägarperspektivet ser olika ut, allt från många små markägare där omarrondering inte skett till ett fåtal stora ägare (godsen i Skåne till exempel). I Skåne är jaktarrenden dyrt och jakten därmed en god inkomstkälla varvid arrangemang ofta (alltid) nekas av markägaren.
- Respekt, ansvar, dialog.

- Vid vissa kommersiella aktiviteter bör markägaren få del av vinsten på arrangemanget. Beror på vilken typ av arrangör det är, det är skillnad på Orienteringsförbundet och Skistar till exempel.
- Upprätta nyttjanderättsavtal vid behov. Hur bevisa i efterhand att markägare och arrangör hållit samråd och att man varit överens? Hur bevisa vad som överenskommit om skriftligt avtal inte finns?

Frågor till arrangörerna av workshoppen

Arrangörerna representerade tre olika perspektiv: *Myndighet* (Länsstyrelsen i Skånes län), *markägare* (Lantbrukarnas Riksförbund), samt *ideella föreningar och organisationer* (Svenska Orienteringsförbundet). Syftet med frågestunden var att visa på hur olika perspektiv ser på dagens AR 96:4.

1. *Svenska Orienteringsförbundet, ni som har använt och levt med nuvarande allmänna råd i över 20 år, vad har de betytt för er, alltså vad är styrkorna respektive svagheter och finns det något som ni tycker är irrelevant?*

Svensk Orientering arrangerar ca 600 tävlingar per år som berörs av allmänna råden. De allra flesta av dem är små arrangemang med 400–800 deltagare. De kan arrangeras tack vare allemansrätten om man visar hänsyn och varsamhet mot naturen, markägaren och andra intressenter. Allmänna råden är rekommendationer för att säkerställa att den hänsyn och varsamhet som behövs tas och att försiktighetsprincipen i miljöbalken tillgodoses.

Svenska Orienteringsförbundet (SOFT) har sedan lång tid arbetat med att anpassa orienteringssporten till naturens villkor genom utformning av arrangemang. Träningar och tävlingar har anpassats för att minska störningar för markägare, jägare, andra friluftsutövare, närboende och djurliv och för att minska påverkan på mark och vegetation.

SOFT:s frivilliga överenskommelser med berörda parter har byggts in i Naturvårdsverkets Allmänna råd med bland annat vårdatumstopp, anvisningar när särskild hänsyn behöver tas och vilka samråd som krävs.

En policy för orientering och allemansrätten har tagits fram som består av tre delar:

- 1 Orienteringsrörelsens förhållningssätt till markåtkomsten och allemansrätten.
- 2 Arrangörens ansvar.
- 3 Orienterarens ansvar.

Checklistor har ställts samman som stöd för föreningens arbete med natur och miljöfrågor. Här finns bland andra: Viltvänlig banläggning och Naturhänsyn och för samråd. För alla tävlingar utses en tävlingskontrollant och bankontrollant.

Svagheter, vad kan bli bättre?

- Allmänna råden ger inte utrymme för lokalt anpassade överenskommelser som utgår från lokala förutsättningar.
- Otydlighet vad som gäller för storleken på ett arrangemang. Ingen nyansering. Litet/större. Det gör att alla arrangemang som inte är litet klassas som stort.
- Okunskap om hur ett orienteringsarrangemang arrangeras och planeras och dess ringa påverkan på naturen och viltet leder till onödigt byråkrati.
- Olika begrepp som information, samverkan, samråd och godkännande förekommer. Det bör förtydligas vad som avses.
- Ingen koppling till miljöbalken.
- Svårt att vara konkret vid information om banläggning och storleken på ett arrangemang.
- Banläggning tar lång tid och är en process som pågår under lång tid.
- När en ny generation markägare, jägare, orienterare och handläggare vid myndigheterna tar över är det viktigt att orienteringens goda relationer säkerställs.

2. Länsstyrelsen i Skånes län, ni har ju också använt de allmänna råden i över 20 år, men sen dess har ju dels miljöbalken, men även regeringens mål för friluftspolitiken tillkommit, vad innebär det nu när vi ska se över de allmänna råden?

- Det innebär mycket! Råden idag skapar förvirring eftersom de inte kopplar till gällande lagstiftning... Ett allmänt råd ska ju vägleda för hur man ska tolka lagar och föreskrifter. Och de allmänna råden för orienteringar och friluftsanslag vi har idag baseras på naturvårdslagen, inte miljöbalken.
- Råden saknar därför viktiga bitar som tydliggjorts och förstärkts i balken.
- Jag tänker då på de allmänna hänsynsreglerna i andra kapitlet som är grundläggande för hela miljöbalken:
 - Bevisbördan – att det är arrangören eller "verksamhetsutövaren" som ska visa och utreda, inte myndigheten.
 - Kunskapskravet – man utövaren måste själv ha tillräcklig kunskap och koll så att man inte stör eller förstör
 - Försiktighetsprincipen – redan risk för skada måste beaktas, det behöver inte vara fullbordat faktum eller vetenskapligt bevisat för att man ska behöva vidta åtgärder eller begränsa sig.

Utöver dessa finns det ytterligare tre: lokaliseringsprincipen, utbytesregeln för kemikalier, hushållning med energi och resurser, och över alla vilar skälighetsprincipen.

- De nya råden behöver således ha en annan ingång.
- Allmänna råd är viktiga för tolkningen och underlättar för sökande att förutse vilket beslut man kommer att få från myndigheten, men råden är ingen lag, ingen absolut föreskrift! Det måste man ha i åtanke. Och det är så vi använder råden redan idag... Det finns ingen tydlig gräns för vad som kräver samråd, inget exakt datum när man alltid och överallt kommer få ett avslag...
- De nya råden kommer inte heller kunna ge några riktvärden och mätbara halter att förhålla sig till så som vi har för industribuller, ventilation i skolor, föroreningar i mark. Hur många misslyckade häckningar/km² ska man tåla?
- Miljöbalken innehåller flexibilitet, men också ett stort eget ansvar. Det är upp till var och en att visa att man inte stör och förstör... Så åter igen - bevisbörda, kunskap och försiktighet!
- Och friluftslivsmålen då.... Jo men såklart, friluftslivet har alltid funnits med i våra bedömningar, det har vi alltid beaktat ... Vi ska inte sätta hårdare begränsningar och krav än vad som behövs för att uppnå miljöbalkens syfte. Skälighetsavvägning ingår också i andra kapitlet miljöbalken. Vi väger in friluftslivsmålen så länge de inte står i strid med lagen.
- Med de nya råden hoppas jag att roller och ansvar blir tydliga så att de anpassas efter miljöbalken som vi ju faktiskt haft nu i 20 år! Äntligen!
- För att råden ska bli riktigt bra så behöver de belysa olika aspekter som berörs när vi pratar evenemang i naturen. Friluftslivet ja, såklart jätteviktigt, men biologisk mångfald och markägarperspektivet måste beaktas! Även friluftsliv kontra friluftsliv. Råden ska underlätta och vägleda, vi vill ju både ha kakan och äta den, sådär lite försiktigt...

3. Vad är Lantbrukarnas Riksförbunds syn på de nu gällande allmänna råden?

- De allmänna råden är inte tillämpliga på hur det rörliga friluftslivet ser ut idag, de allmänna råden måste följa utvecklingen av friluftslivet. LRF ser inte syfte i att koncentrationen ska ligga på orientering utan snarare ta sikte på det nytillkomna friluftslivet, gälla andra arrangemang och idrotter. Allmänna råden ska inte vara statiska utan kunna anpassas till hur friluftslivet spås utvecklas.
- De allmänna råden riktar in sig på orientering. Orientering är en sport som har en lång tradition och erfarenhet av arrangemang. Etablerat tillvägagångssätt med dialog med markägare, checklistor osv. Orientering som form med många utövare som springer på en ganska koncentrerad yta hamnar ju ganska snabbt i zonen för dialog/avtal med markägaren så därför är det naturligt att det finns allmänna råd för dem. Råden måste dock spänna över fler aktiviteter
- Allmänna råd tar sikte på friluftsliv i "organiserad form". En svårare fråga att bemästra är vad som kan anses vara organiserad form idag (digitala plattformar; Facebook, Strava m.fl). Begreppen kommersiell verksamhet, organiserad respektive oorganiserad verksamhet.

4. Länsstyrelsen i Skånes län, vilka utmaningar ser ni finns med genom förändring av friluftsanslag generellt och särskilt under vårdatumperioden?

- Den stora utmaningen för oss i de mer tätbebyggda delarna av landet är konkurrensen om naturen, det börjar bli trångt... Skånes befolkning växer men inte Skånes yta. Plus att vi har besökare utifrån. Och vill ha ju besökare, ännu fler besökare... Och vi vill att fler ska komma ut i naturen, att friluftslivet ska öka.
- Och samtidigt har vi ett växt- och djurliv som vi måste värna. Vi behöver betänka att vi människor är gäster i deras hem. Vårdatumperioden är ju extra konfliktfylld. Den känsligaste perioden för djuren under häckning och föryngring sammanfaller med den tid många av oss verkligen vill komma ut i naturen och njuta av vårsol, den skira grönskan och fågelkvitter.
- Hur man ska lösa denna konflikt har jag inte rakt svar på. Kanske vi får några kloka inspel idag...

5. Lantbrukarnas Riksförbund när det gäller friluftsanslag, kan ni ge några exempel på vad som är särskilt viktigt att tänka på ur ett markägarperspektiv?

- Allemansrätten handlar ju om att inte störa, inte förstöra. Redan vid risk för att hamna utanför allemansrätten behöver dialog med markägaren inledas. Dialogen med markägare bör ske i god tid, involvera och informera. Ta hänsyn till de synpunkter som inkommer. Respektera att markägaren har rätt att säga nej till en aktivitet som går utanför allemansrätten och då är den aktiviteten inte tillåten på den marken.
- Vilthanteringen. Arrangören måste få klarhet i huruvida jakt förekommer och ta hänsyn till den. Eventuellt kontakta arrendatorn, jakten kan vara utarrenderad.
- Visa respekt för den pågående markanvändningen, utgör arbetsplats och inkomstkälla för många.
- Tänk på att arrangemanget inte får medföra att hemfridszonen beträds, tomtmarken, men även gårdsplan och arbetsområdet runt ekonomibyggnader inte beträds eller passeras.
- Upprätta nyttjanderättsavtal vid behov (reglerar omfattning och ersättning). Parkering, städning och så vidare.

6. Svenska Orienteringsförbundet, som arrangerar samråden man med berörd länsstyrelse vid tävlingar och större arrangemang. Vilka är era erfarenheter av detta och vilka tips har ni till andra arrangörer?

- I många distrikt fungerar det bra. Mycket stora arrangemang planeras 3–4 år i förväg och samråd inleds tidigt. Mindre tävlingar planeras av distrikten som samordnar information om nästa års tävlingar till länsstyrelsen som kan ge ett utlåtande om särskilt samråd behövs på någon tävling. Arrangörsföreningen ansvarar för samråd med markägare, jakträttsinnehavare, kommunen, naturvårdsintressen och eventuella samråd enligt miljöbalken. SOFT upplever dock en oro över hanteringen av de Allmänna råden vid myndigheter Olika tolkningar vid länsstyrelserna, oftast en striktare tolkning.
- Olika vägledning vid respektive länsstyrelse.
 - Kostnader för dispenser, framförallt skyltförbud.
 - Svårtolkade lagar och vägledning.
 - Olika intressenters/myndigheters kunskap om dagens orientering och planering av ett arrangemang är i många fall bristfällig.
- Onödiga samråd enligt §12:6 Vad menas med väsentligt ändra naturmiljön. Kan ett orienteringsarrangemang med cirka 600 deltagare väsentligt ändra naturmiljön. 600 löpare endast ca 1/3-del ute samtidigt på olika banor. En tillfällig påverkan där banorna används en enda gång.
- 12:6 är skriven för aktiviteter som ger betydande fysiska ingrepp/skador i naturen av bestående karaktär.
 - Större schaktningar och dräneringar
 - ledningsgator Skyddsdikning
 - Telemaster

7. Svenska Orienteringsförbundet, vad är viktigt att vi tar med oss in i arbetet med översynen av Allmänna råd?

- 1) Nya Allmänna råd ska uppmuntra och underlätta ett aktivt friluftsliv så länge som det sker på ett hållbart sätt och värnar om naturen.
- 2) Nya Allmänna Råd bör vara allmängiltiga för friluftslivet och enkla och tydliga för alla delar i processen. Fokus bör ligga på vilken grad av påverkan aktuell aktivitet ger upphov till.
- 3) Enkel och tydlig hantering/vägledning/styrning för alla nivåer i processen (arrangör/markägare/jakträttsinnehavare – förbund/Naturvårdsverket/Länsstyrelse).
- 4) Allemansrätten har avgörande betydelse för ett fritt friluftsliv och för turism. Allemansrätten är en unik grundlagsförankrad och på sedvanerätt grundad tillgång för var och en till naturen. Allemansrätten ska värnas och vårdas.
- 5) Regeringen har gett ett uppdrag till myndigheter att värna och arbeta för ett aktivt friluftsliv och att bidra med förenklningar för att få ut så många människor som möjligt i naturen. Naturvårdsverket och andra myndigheter har uppdraget att hjälpa till att hitta lösningar att så blir fallet.
- 6) SOFT efterlyser en neutral vägledning utan att peka ut en specifik aktivitet typ orientering. Annars finns det risk för att vägledningen snabbt kan bli inaktuell då nya aktiviteter tillkommer och andra försvinner. Fokus bör ligga på om aktuell aktivitet ger upphov till skada eller inte.
- 7) Allmänna råden och miljöbalken ska hänga ihop.
- 8) Införa skrivningar om hur egenkontrollen ska genomföras.

8. *Lantbrukarnas Riksförbund, vad är viktigt att vi tar med oss in i arbetet med översynen av Allmänna råd?*

- Ska vara formbara i och med att friluftslivet har ändrat karaktär och utvecklas hela tiden. De AR ska gälla nuvarande och kommande friluftsarrangemang. Ej statiskt.
- Förtydliga när AR är applicerbara och gör de enkla. Gör det tydligt att de gäller alla organisationer som riskerar att hamna utanför allemansrätten.
- Framhäv att naturen är arenan som ägs av någon. Att var och en har ett ansvar, allemansskyldighet. Så snart man tror sig hamna utanför allemansrätten kontakta markägaren. Vi måste värna om rättigheten för att den ska kunna leva vidare i takt med att friluftslivet förändras.

9. *Länsstyrelsen i Skånes län, vad är viktigt att vi tar med oss in i arbetet med översynen av Allmänna råd?*

- 1) Tydlighet i juridiken! Koppling till miljöbalken och allmänna hänsynsreglerna! Bevisbörda, kunskap, försiktighet. Och även Allmänna råden för 12:6...
- 2) b. Behandla alla former av friluftsevenemang, dagens råd har stort fokus på orientering. Nya råden behöver anpassa efter även andra evenemang och aktiviteter. Vi ser en kraftig ökat tryck från MTB och terränglopp.
- 3) c. Skapa förståelse för olika intressen, markägare, växt- och djurliv, friluftsliv.

Kontakt: Sanja Kuruzovic, Naturvårdsverket, sanja.kuruzovic@naturvardsverket.se

